

Innspill til meldingsarbeidet med nasjonal helse- og samhandlingsplan

Bufdir vil takke for muligheten til å gi innspill til meldingsarbeidet med nasjonal helse- og samhandlingsplan. Bufdir har tidligere gitt innspill til Folkehelsemeldingen og har der vektlagt viktigheten av at forebyggende innsatser overfor barn, unge og familier prioriteres. Vi vil igjen framheve at en plan for helse og samhandling bør ha et barne- og familieperspektiv. Planen bør også fremme medvirkning som et bærende prinsipp for alle tjenester.

Hva er de viktigste utfordringene å adressere?

Bufdir vil fremheve følgende utfordringer knyttet til barn og unge:

- Manglende prioritering av forebygging, særlig på selektert og indikert nivå
- Tiltak for å fremme god helse og forebygge psykiske vansker, rusproblemer, vold og overgrep på universelle arenaer for barn og unge er i for liten grad forskningsbaserte og virksomme
- Manglende kunnskap om somatisk og psykisk helsetilstand etter at hjelpetiltak er igangsatt
- Når det gjelder vold i nære relasjoner og æresrelatert vold er det mangler i tjenestene knyttet til fenomenkompetanse, handlingskompetanse og samhandlingskompetanse
- Manglende samarbeid mellom ulike tjenester om voldsutsatte
- Mangelfull hjelp til voldsutsatte barn og voksne
- Mangelfull hjelp til utøvere av vold
- Mangelfull brukermedvirkning både på systemnivå og i enkeltsaker
- Foreldre med barn som har funksjonsnedsettelse har store utfordringer fordi tjenestene er dårlig koordinert
- Tilbudet til barn, unge og foreldre med funksjonsnedsettelse er ikke likeverdig på tvers av bosted og ressurser
- Utfordringer i samarbeidet mellom helse og barnevern, usikker kunnskap om behov for psykisk og somatisk helsehjelp og eventuelle udekkede behov for barn og unge i barnevernet.
- Det er mangler i helse- og omsorgstilbudet til barn med alvorlige psykiske og somatiske lidelser, barn med rusproblematikk, og barn med sammensatte utfordringer.
- Samhandling og samordning mellom ulike tilbud i helse og barnevern er fortsatt utfordrende, også når det foreligger gode avtaler og forløp.
- Det mangler døgnplasser til barn og unge der vilkårene for plassering utenfor hjemmet etter barnevernloven er oppfylt og barnet trenger døgnopphold i helsetjenesten (sektorovergripende plassering)

Særlig om digitalisering:

Når det gjelder digitalisering, er det en generell utfordring i det offentlige å sikre at brukerne i størst mulig grad opplever sammenhengende tjenester på tvers av sektorer. I regjeringens digitaliseringsstrategi er det

en føring om at offentlig sektor skal benytte nasjonale fellesløsninger for nasjonal digital samhandling og tjenesteutvikling.

De overordnede problemstillingene nevnt over bør utredes nærmere før konkrete tiltak kan vurderes.

I størst mulig grad benytte og bidra til å utvikle nasjonale fellesløsninger ved utvikling av digitale tjenester og løsninger for helse- og omsorgssektoren. I tilfeller hvor det er mest hensiktsmessig å utvikle egne løsninger for sektoren, bør det vurderes om og hvordan løsningene eventuelt også kan brukes av andre sektorer.

Er dere kjent med pågående arbeid eller gode eksempler som departementet bør være kjent med?

Av overordnede strukturer vil Bufdir trekke fram:

- Kjernegruppepiloten utsatte barn og unge
- Arbeidet med ny direktoratstruktur for samordning av innsatsen mot vold i nære relasjoner
- Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus.

Oversikt over eksisterende tiltak i helsesatsingen – samarbeid mellom Helsedirektoratet og Bufdir:

- Etablerings- og utprøvningsprosjekt tverrfaglig helsekartlegging av barn i barnevernet
- Etablering og oppskalering av tverrfaglig helsekartlegging
- Tverrfaglig helsekartlegging av barn i barnevernet-nasjonale anbefalinger og retningslinje
- Utvidelse av eksisterende pakkeforløp til Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus.
- Implementering av Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus.
- Fellesinstitusjoner helse/barnevern
- Ambulante tjenester (Støttespillerne, ambulante BUP team, FACT Ung)
- Helseansvarlig barnevernsinstitusjon og barnevernansvarlig i psykisk helsevern
- Evaluering av helsesatsingen (Sintef)
- Rundskrivet-Samarbeid mellom barnevernstjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste

Annet relevant pågående arbeid:

- Barne- og familiedepartementet har oppnevnt et nytt utvalg som skal se på institusjonstilbudet i barnevernet. De skal blant annet se på problematikken helse-barnevern <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nytt-utval-skal-utgreie-institusjonstilbudet-i-barnevernet/id2920326/>
- Samarbeidsveilederen publiseres i 15. september knyttet til de nye samarbeidsbestemmelsene som innebærer endringer i 14 velferdstjenestelover.
- Statens helsetilsyn har i rapporten "*Omsorg og rammer – når barn trenger mer*" pekt på en gruppe barn som etter deres vurdering vanskelig kan få et forsvarlig tjenestetilbud fra barnevern og psykisk helsevern, og hvor regelverket heller ikke synes å ivareta deres behov for omsorg og behandling

tilstrekkelig godt. I tildelingsbrev for 2020 fikk Bufdir, i samarbeid med Helsedirektoratet (Hdir), i oppdrag å gi en samlet vurdering av hvorvidt tilbudet til målgruppen som er beskrevet i Helsetilsynets rapport er forsvarlig og tilstrekkelig.

- Utarbeidelse av ny tverrsektoriell veileder for psykisk helsearbeid barn og unge (Hdir i samarbeid med Bufdir, Udir, AvDir, Husbanken og Landbruksdirektoratet, ferdigstilles desember 2022).

Eksempler på annet utviklingsarbeid og tiltak som fremmer samhandling i regi av statlige myndigheter:

- Utprøvingen av Sammen på vei/NFP (tidl. kalt Familie for første gang). Programmet Sammen på vei er et selektert forebyggende tiltak i skjæringspunktet, helse, foreldrestøtte og forebyggende barnevern. Tverrsektorielt samarbeid er en viktig strategi i programmet.
- Utviklingsprosjekter for å videreutvikle krisesentertilbudet til særlig utsatte grupper voldsutsatte, som voldsutsatte med problematikk knyttet til rus, alvorlige psykiske lidelser eller funksjonsnedsettelse. Kommuner kan søke tilskudd og få prosjektoppfølgning og støtte fra Bufdir. Prosjektet innebærer samhandling og utvikling på tvers av flere sektortjenester i kommunene som deltar.
- DigiUng-programmet er et godt eksempel på et tverrsektorielt samarbeid mot en felles målgruppe, hvor det er et sterkt fokus på at tjenestene skal oppleves som sammenhengende og nyttige.
- Samarbeid mellom velferdsdirektoratene om pedagogiske virkemidler rettet mot kommunene, eksempelvis nasjonale retningslinjer og veiledere og læringsressurser
- Tverrfaglig helsekartlegging og arbeidet med utvidelse av pakkeforløp psykisk helse og rus
- FACT ung
- Fellesinstitusjoner helse/barnevern
- Støttespillerne - Region Øst
- Opplæringsprogrammet Tidlig Inn og Bedre tverrfaglig samarbeid (samhandlingsmodell og tilskuddsordning til systematisk identifikasjon)
- Pilot for programfinansiering

Eksempler på initiativer Bufdir kjenner til i kommunene:

- MST-CAN, Multisystemisk terapi – Child Abuse and Neglect. Programmet brukes i barnevernet for å hjelpe familier hvor barn utsettes for vold og omsorgssvikt, og familien har sammensatte utfordringer knyttet til helse (fysisk og psykisk), økonomi, rus osv. Teamene er tverrfaglig sammensatt og metoden er tverrfaglig i sin tilnærming til familiens utfordringer. Det er i dag kun ett team i Norge knyttet til barnevernet i Bærum og Asker. Det er etter det Bufdir kjenner til imidlertid igangsatt prosjekter i tre andre områder (Vestfold, Rogaland og Vestland).
- Nye mønstre – trygg oppvekst – koordinert tverrfaglig innsats til barnefamilier med lav inntekt. Ti kommuner i Agder og Stavanger kommune deltar i dette prosjektet som er finansiert av forskningsrådet.